

Nr 47.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1928 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ytterligare ersättning till Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening för förluster, förorsakade av mul- och klövsjuke-epizootien.

(1:a avd.)

I två likalydande, till jordbruksutskottet hänvisade motioner, nr 173 i första kammaren av herrar *Nilsson, Nils Anton*, och *Jönsson* och nr 303 i andra kammaren av herr *Månsson* i Erlandsro m. fl. har hemställts, att riksdagen måtte — utöver det belopp å 101,813 kronor 92 öre, som Kungl. Maj:t jämlikt mom. 13 b) i kungl. kungörelsen den 6 juni 1925 angående understöd av statsmedel i vissa fall på grund av förluster, förorsakade av mul- och klövsjukeepizootien inom landet genom beslut den 18 juni 1927 tillerkänt Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening i Malmö — såsom ytterligare ersättning till nämnda förening för dylika förluster bevilja ett belopp å 44,600 kronor 81 öre.

Beträffande de skäl, som åberopas såsom stöd för denna hemställan, hänvisas till motionerna.

Enligt av 1925 års riksdag godkända grunder (se prop. nr 231 och riksdagens skrivelse nr 337), vilka utfärdats genom kungörelse den 6 juni 1925 (nr 226), skulle särskilt statsunderstöd av statsmedel i vissa fall utgå på grund av förluster förorsakade av mul- och klövsjukeepizootien inom landet. Statsunderstödet avsåg endast förlust, som inträffat efter den 15 januari 1925 — utom i vissa undantagsfall — och (jämlikt särskild kungörelse den 16 augusti 1925, nr 385), icke efter den 15 september 1925. Rörande statsunderstöd till ömsesidig försäkringsanstalt stadgas i kungörelsen, punkt 13, följande:

13. a) Har ömsesidig försäkringsanstalt, som meddelat försäkringar för förlust av nötkreatur eller mjölk på grund av mul- och klövsjuke, blivit skyldig att utgiva ersättningar för sådana förluster med belopp, som sammanlagt motsvara summan av samtliga anstaltens enligt dess stadgar för sådana utgifter, utan uttaxering å delägarna, tillgängliga medel, må anstalten för varje gång ersättningskyldighet på grund av dylik försäkring därefter inträder av statsmedel erhålla bidrag till betalningens fullgörande med belopp, motsvarande vad försäkringstagaren vid tillämpning av ovan i

denna kungörelse stadgade grunder skulle ägt utbekomma, där han ej tagit försäkring, som nu sagts.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att, efter framställning av försäkringsanstalt, avgöra, huruvida angivna förutsättning för anstalts rätt att erhålla bidrag, som här avses, är för handen.

Om sökande av sådant bidrag och om ansöknings prövning m. m. skall i tillämpliga delar gälla vad ovan i 6—12 stadgas i fråga om ansökning, som där avses.

b) Nödgas ömsesidig försäkringsanstalt, oaktat bidrag utgått, som i a) sägs, för täckande av utgifter, som där omförmälas, göra uttaxering å delägarna, överskjutande två och en halv för tusende av försäkringsvärdet, må anstalten kunna av statsmedel erhålla bidrag till minskning i uttaxeringen med högst två tredjedelar av nämnda överskott. Ansökan därom skall ingivas till Kungl. Maj:t, som prövar om och i vad mån sådant bidrag må utgå.

Under åberopande av bestämmelsen i punkt 13 b hade Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening hos Kungl. Maj:t anhållit om utbekommande av statsbidrag för under år 1925 å verksamheten uppkommen förlust. Försäkringsinspektionen hade i avgivet utlåtande tillstyrkt ett understöd av 101,813 kronor 92 öre, därvid inspektionen utgått från att föreningen icke »nödgrades» uttaxera mer än vad som erfordrades, sedan jämlikt föreningens reglemente, sådant det lydde enligt nådig resolution den 24 juli 1924, garantikapitalet 65,000 kronor och $\frac{1}{3}$ av reservfonden, 66,544 kronor 29 öre, blivit tagna i anspråk. Föreningen hade i anledning härav gjort gällande, att beträffande uttaxering av för verksamheten under år 1925 uppkommen förlust skulle, i enlighet med föreskrift i 184 § försäkringslagen, tillämpas bestämmelserna i det före den 24 juli 1924 gällande reglementet för föreningen och att sålunda vid beräkning av statsbidrag hänsyn icke borde tagas till garantikapital samt endast till $\frac{1}{6}$ av reservfonden — i det gamla reglementet fanns nämligen ej stadgande om garantikapital, och reservfonden fick endast tagas i anspråk till högst $\frac{1}{6}$ för minskande av uttaxering. Förenämnda 184 § försäkringslagen innehåller bestämmelse, att om ändring av bolagsordning avser delägares »ansvarighet för bolagets förbindelser», så må, där ej samtliga delägare samtyckt till ändringen, beslutet därom tillämpas endast i fråga om avgift för tid, som börjar minst ett år efter ändringens registrering. Då samtliga delägare ej samtyckt till berörda reglementsändringar och registrering av densamma ägt rum den 24 juli 1924, hade alltså föreningen förmenat, att dessa ändringar icke skulle äga giltighet beträffande fastställande av uttaxering för förlust å 1925 års verksamhet och följaktligen icke heller borde tagas i betraktande vid bestämmandet av statsbidrag. Till stöd för denna sin uppfattning hade föreningen vidare åberopat ett av docenten i civilrätt vid Lunds universitet, juris doktor Ragnar Bergendal, avgivet utlåtande i frågan. Över föreningens ansökning hade förutom av försäkringsinspektionen yttranden avgivits av statskontoret och justitiekanslersämbetet. Statskontoret hade därvid såsom sin mening anfört, att med det i 184 §

försäkringslagen förekommande ordet »ansvarighet» avsåges den gräns, inom vilken medlems ansvarighet kunde utkrävas, under det att bestämmelserna om uttaxering avsåge den ordning, i vilken förlust skulle täckas av medlemmarna. Genom införande i föreningens reglemente av en bestämmelse, att, därest förlust uppstår, i första hand garantikapitalet skulle tagas i anspråk samt genom ändring av uttaxeringsbestämmelserna därhän, att dessutom $\frac{1}{3}$ i stället för förut $\frac{1}{5}$ av reservfonden finge anlitas, hade icke skett någon ändring i medlemmarnas ansvarighet, vilken, liksom förut, jämlikt föreskrift i § 5 av reglementet för föreningen vore begränsad till envar medlems försäkringssumma. På grund härav hade statskontoret ansett, att 184 § försäkringslagen i detta fall icke vore tillämplig. Häri hade såväl justitiekanslersämbetet som försäkringsinspektionen instämt. Statskontoret hade emellertid — för den händelse Kungl. Maj:t skulle anse, att hänsyn borde tagas till endast $\frac{1}{5}$ av reservfonden samt överhuvud ej till garantikapitalet — verkställt en beräkning av det belopp, vartill statsbidrag under dylik förutsättning högst skulle kunna utgå, och därvid kommit till ett belopp av 146,414 kronor 73 öre. Försäkringsinspektionen hade icke haft något att erinra mot sagda beräkning. Ärendet blev till en början i så måtto föremål för beslut, att Kungl. Maj:t den 24 februari 1927 medgav, att föreningen finge i avräkning på bidrag, som kunde komma att tillerkännas föreningen, utbekomma ett belopp av 100,000 kronor.

Emellertid väcktes vid 1927 års riksdag motioner, vari hemställdes, att riksdagen måtte medgiva sådan tolkning av bestämmelserna i mom 13 b) i kungl. kungörelsen den 6 juni 1925 angående understöd av statsmedel i vissa fall på grund av förluster förorsakade av mul- och klövsjukeepizootien inom landet, att sagda bestämmelser innebure rätt för Skånska lantmännens ömsesidiga kreatursförsäkringsförening i Malmö att erhålla bidrag, beräknat utan hänsyn tagen till föreningens garantikapital och med en nedsättning av reservfonden allenast med $\frac{1}{5}$.

I anledning av oförmälda motioner anförde jordbruksutskottet (utlåtande nr 66) följande.

»Utskottet får till en början erinra, att ifrågavarande bestämmelse i kungörelsen den 6 juni 1925 angående understöd av statsmedel i vissa fall på grund av förluster förorsakade av mul- och klövsjukeepizootien inom landet tillkommit genom 1925 års riksdags beslut i anledning av motionsvis gjord framställning. Såväl av motiveringen till berörda motion (II: 456) som av i riksdagens kamrar gjorda uttalanden torde framgå, att syftet med bestämmelsen var att motverka den enligt det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget möjliga konsekvensen, att ägare, vilken ej försäkrat sig mot förlust, skulle kunna bli bättre ställd i fråga om statsunderstöd än ägare, som tagit sådan försäkring. Av handlingarna i förevarande ärende synes framgå, att i här föreliggande fall — även med det gynnsammare beräkningssättet — föreningens medlemmar skulle bli sämre tillgodosedda än om de icke innehåft dylikt medlemskap. Med hänsyn härtill synes onekligen visst fog finnas för syftet med motionerna.

Då emellertid den förevarande frågan ännu icke av Kungl. Maj:t slutgiltigt prövats, har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka, att riksdagen på sätt motionärerna ifrågasätta nu skulle taga ståndpunkt till densamma, helst som utskottet i ärendets nuvarande skick icke anser sig kunna överblicka konsekvenserna av ett beslut i motionernas riktning.»

Genom beslut den 18 juni 1927 har Kungl. Maj:t slutgiltigt prövat försäkringsföreningens omförmälda framställning och därvid tillerkänt föreningen ett statsbidrag av 101,813 kronor 92 öre.

Såsom framgår av det föregående ha de nu väckta motionerna samma syfte som framställningarna till 1927 års riksdag, dock att motionärerna nu begränsa sin anhållan om ytterligare statsunderstöd till skillnaden mellan det av statskontoret uträknade eventuella ersättningsbeloppet 146,414 kronor 73 öre och det belopp 101,813 kronor 92 öre som Kungl. Maj:t tillerkänt föreningen, eller alltså 44,600 kronor 81 öre.

Utskottet.

På sätt ovan omförmäles har — sedan utskottet sist hade ifrågavarande spörsmål till övervägande — Kungl. Maj:t slutgiltigt prövat samma spörsmål och därvid icke funnit sig kunna tillerkänna försäkringsföreningen det åsyftade ytterligare understödet av statsmedel. Ehuru utskottet förlidet år uttalade, att från en då berörd synpunkt visst fog syntes finnas för syftemålet med framställningen, framhölls emellertid även, att utskottet i ärendets dåvarande skick icke ansåg sig kunna överblicka konsekvenserna av ett beslut i motionernas riktning. Då frågans läge nu icke synes vara i annan mån förändrat, än att Kungl. Maj:t avvisat framställningen, samt tillräcklig möjlighet att bedöma de invecklade förhållanden, varom här är fråga, alltså fortfarande ej torde föreligga, har utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka motionerna.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motioner I: 173 och II: 303 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 april 1928.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 43.